

ولایت در قرآن کریم





مقدمه

الحمد لله رب العالمين و الصلوه و السلام على سيد الانبياء والمرسلين محمد و اهل بيته الطاهرين

از بزرگترین نعمتهای الهی بر بندگانش، نعمت ولایت و امامت هست. اینکه خداوند انسانهایی کامل و پاک و معصوم را به عنوان هادی و پیشوای بشریت انتخاب نمود و آنها دوازده امام هستند.

در کتاب الهی، قرآن کریم آیات فراوانی درباره ولایت و امامت و امامان دوازده گانه است که در این کتاب به تعدادی از این آیات اشاره می گردد. انشاء الله مورد استفاده خوانندگان محترم قرار گیرد.

کرمانشاه - تابستان 99

آیه ای درباره امام حسین علیه السلام و امام زمان علیه السلام

در قرآن آمده است: "و من قتل مظلوماً فقد جعلنا لولیه سلطاناً فلا یسرف فی القتل انه کان منصوراً"¹ و آن کس که مظلوم کشته شده، ما به ولی او حکومت دادیم که در کشتن اسراف و زیاده روی نکند، که او از جانب ما منصور و مورد حمایت است.

در ینابیع الموده در تفسیر این آیه مبارکه آمده است که این آیه در باره امام حسین علیه السلام و حضرت مهدی (عج) نازل شده است. از امام محمدباقر علیه السلام روایت است که آن حضرت فرمود: حسین علیه السلام مظلوم کشته شد و ما اولیاء و وارث خون او هستیم و قائم ما خون خواهی حسین علیه السلام خواهد کرد. پس هر کس که به کشتن آن حضرت راضی بوده است، به قتل می رساند تا آنجا که خواهند گفت: او در کشتار اسراف می کند.

و نقل شده است که آن حضرت فرمود: منظور از "و من قتل مظلوماً" حسین بن علی علیه السلام است که مظلوم کشته شد و سپس فرمود: و اما منظور از اسراف در کشتار، این است که اشخاص دیگری غیر از قاتل اصلی او کشته شود و اما مقصود از "انه کان منصوراً" این است که حضرت قائم، که ولی حقیقی حسین علیه السلام و مردی از دودمان رسول خدا (ص) است، از دنیا نمی رود تا اینکه به پیروزی کامل برسد.

مردی از تفسیر آن آیه شریفه (سوره اسراء آیه 33) از امام صادق علیه السلام سؤال کرد. حضرت فرمود: "منصور، قائم آل محمد است که ولی خون حسین علیه السلام است و چون ظهور نماید، اقدام به خون خواهی حسین کند و دشمنان را بکشد و اگر همه اهل زمین را به قتل برساند، اسراف نکرده است و معنای "فلا یسرف فی القتل" این است که او هرگز به

کاری که اسراف محسوب شود، دست نمی آید. سپس فرمود: به خدا سوگند که حضرت قائم، بازماندگان و ذراری کشندگان حضرت حسین علیه السلام را به واسطه کردار پدران و اجدادشان خواهد کشت

در کتاب "عیون الاخبار" از عبدالسلام بن صالح هروی روایت کرده است که گفت: به امام رضا علیه السلام عرض کردم که نظرتان درباره این حدیث که از امام صادق علیه السلام روایت شده است، چه می باشد؟ حضرت فرمود: "درست است" گفتم: پس معنای این آیه که می فرماید "و لا تزر وازره اخری" (هیچ کس بار گناه دیگری را به دوش نخواهد کشید) چه می شود؟ فرمود "خداوند در تمام گفتارهایش راست و درست فرموده است، لکن فرزندان قاتلان حسین علیه السلام کسانی هستند که از کردار پدرانشان راضی هستند و به آن افتخار می کنند و هر کس که از کاری راضی باشد، مثل آن است که آن را انجام داده است و اگر کسی در شرق عالم کشته شود و دیگری در غرب عالم، به این قتل راضی و خشنود باشد، نزد خدای تعالی با قاتل شریک خواهد بود. از این رو حضرت قائم (عج) آنها را به قتل می رساند .

نماز وُسطی، علی علیه السلام است:

«حافظوا علی الصلوات والصلوة الوُسطی^۱ وقوموا لله قانتین^۲» محافظت کنید بر نمازها و نماز وسط و برای خدا قنوت بگیرید.

امام صادق علیه السلام فرمود: صلوات، رسول الله و حضرت فاطمه علیها السلام
و حسن و حسین علیهما السلام است و وسطی 'امیر المؤمنین علیه السلام است.

مراد از ذکر و اُنْثی، علی علیه السلام و فاطمه سلام الله علیها است:

«فاستجاب لهم ربهم اَنی لأُضیع عمل عامل منکم من ذکر و اُنْثی»^۳

یعنی خدا دعای آنان را مستجاب نمود و من عمل هیچ زن و مردی را بی مزد نمی گذارم
عمار بن یاسر گفت: منظور از ذکر علی علیه السلام و از اُنْثی حضرت فاطمه علیها السلام
است.^۴

پیامبر ریشه درخت طیبه و فاطمه شاخه ان است:

«الم تر کیف ضرب الله مثلاً کلمةً طیبَةً کَشَجَرَةٍ طیبَةٍ اصلها ثابت و فرعها فی السماء»^۵ یا
ندیدی که خداوند چگونه مثل می زند که کلمه طیبه مانند درخت طیبه است. ریشه اش
ثابت و شاخه هایش در آسمان است.

رسول خدا فرمود که من درختم و حضرت فاطمه علیها السلام فرع (شاخه) آن است.^۶

^۳ آل عمران 195

^۴ العوالم للبحرانی، ص 72

^۵ ابراهیم 24

^۶ مستدرک علی الصحیحین، 160/3

فاطمه علیها السلام رحمت الهی است:

«ولولا فضل الله عليكم ورحمته»^۷ و اگر فضل و رحمت خدا بر شما نبود...

گفته شده که مراد از رحمت الهی، حضرت فاطمه (س) است.^۸

نام دوازده امام در این ایه آمده است:

«الله نور السماوات والارض مثل نوره كمشكاة فيها مصباح المصباح في زجاجة الزجاجه
كانها كوكب دري...»^۹

امام علی در باره تفسیر ایه 35 سوره نور فرمود: مراد از مشکات، پیامبر، و مصباح، علی و زجاجه، حسنین و مراد از «کوکب دری» امام سجاد و شجره مبارکه، امام باقر و زیتونه، امام صادق و لاشرقیه امام کاظم و لا غربیه امام رضا و یکاد زیتها یضی، امام جواد و لولم تمسسه نار، امام هادی و نور علی نور، امام عسکری و یهدی الله لنوره من یشاء، مهدی ال محمد است.^{۱۰}

می خواهم شمارا بوسیله دشمنانتان امتحان کنم

⁷ نور 10

⁸ آیات الانوار، شیخ محمود غروی، ص 203

⁹ نور 35

¹⁰ تفسیر نور الثقلین

«وجعلنا بعضكم لبعض فتنهً أَتصبرون و كان رُبُّك بصيراً»^{۱۱} برخی را امتحان برخی دیگر قرار دادیم آیا صبر می کنید؟ و خدایت بصیر و بیناست.

امام باقر علیه السلام فرمود: روزی رسول خدا (ص)، حضرت علی علیه السلام و حضرت فاطمه (س) و حسن و حسین را جمع کرد و درها را بست و به آنها فرمود خدا بر شما سلام رسانده و الان جبرئیل اینجاست و می گوید خدا فرموده که من می خواهم شما را بوسیله دشمنانتان امتحان کنم. شما چه نظری دارید؟ آنها جواب دادند که ما در مقابل دستورات الهی صبر خواهیم کرد تا زمانی که بر خدا وارد شویم و او پاداش ما را بدهد. که شنیده ایم به صابران خیر خواهد داد. رسول خدا (ص) به گریه افتاد بطوری که صدایش از اتاق بیرون رفت. ناگاه آیه فوق نازل شد. که اینان صبر خواهند نمود همانگونه که خدا فرموده است.^{۱۲}

ایه درباره ازدواج فاطمه و علی

«وهو الذی خلق من الماء بشراً فجعله نسباً و صِهرًا»^{۱۳} و او خدایی است که انسان را از اب افرید و برایش نسب و داماد قرار داد.

ابن سیرین گفت که این آیه در مورد ازدواج حضرت فاطمه (س) با حضرت علی علیه السلام نازل شده است.^{۱۴}

نام پنج تن در این ایه

^{۱۱} فرقان ۲۰

^{۱۲} تاویل الایات سید شرف الدین استرآبادی، ۱/۳۷۱

^{۱۳} فرقان ۵۴

^{۱۴} احقاق الحق، ۱۴۲/۲۰

«والذین یقولون ربّنا هب لنا مِن ازواجنا و ذریّاتنا قُرَّةَ اَعْیْن واجعلنا للمتّقین اماماً»^{۱۵} و
انان که می گویند خدایا همسر و فرزندان ما را نور چشمانمان ببخش و ما را پیشوای متقین
قرار بده

رسول خدا(ص) فرمود از جبرئیل پرسیدم: ازواج ما کیستند؟ گفت حضرت خدیجه.

ذریات ما کیستند؟ گفت حضرت فاطمه(س).

قرّة اعیین کیستند؟ گفت حسن و حسین.

واجعلنا للمتّقین اماماً کیست؟ گفت حضرت علی علیه السلام.^{۱۶}

عالین پنج تن هستند

أستکبرتَ امْ کنتَ مِنَ العالین»^{۱۷} ایا تکبر می کنی یا جزو عالین هستی؟

رسول خدا(ص) فرمود از مصادیق «عالین» یعنی برتران، پنج تن آل عبا است.^{۱۸}

حم رسول خداست

نام سه معصوم در این آیه

^{۱۵} فرقان 74

^{۱۶} شواهد التنزل نیشابوری، 539/1

^{۱۷} ص 75

^{۱۸} بحار، 21/15

«حم*والكتاب المبين*إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةٍ مُبَارَكَةٍ»^{۱۹} حم. و کتاب مبین. ما این کتاب را در شب مبارکی نازل نمودیم.

نصرانی از امام رضا علیه السلام پرسید تفسیر باطنی آیه مذکور چیست؟

امام فرمود: حم رسول خدا (ص) است و کتاب مبین، حضرت علی علیه السلام است و لیلۀ مبارکه، حضرت فاطمه (س) است.^{۲۰}

گنه کاران، بنی امیه هستند

ام حسب الذین اجترحوا السيئات ان نجعلهم كالذين آمنوا و عملوا الصالحات سواء محياهم و مماتهم ساء ما يحكمون»^{۲۱} ایا گناهکاران خیال می کنند آنان را مانند کسانی که ایمان آورده و عمل صالح کردند چه زنده باشند چه مرده قرار می دهیم؟ بد حکمی کردند گنه کاران.

این عباس گفت مراد از «الذین اجترحوا السيئات» بنی امیه هستند و مراد از «ان نجعلهم كالذين آمنوا و عملوا الصالحات» پیامبر و علی و حمزه و جعفر و حسن و حسین و فاطمه هستند.^{۲۲}

¹⁹ دخان 1-3

²⁰ تاویل الایات، 1/573

²¹ جائیه 21

²² شواهد التنزیل، 2/239

مقصود از «نماز» برپا داشتن ولایت من است،

سلمان گوید: خدمت امیرالمومنین سلام الله علیه عرض کردم
ای برادر رسول خدا ؛ کسی نماز را برپا داشته که ولایت شما را برپا داشته باشد ؟
فرمودند:

بلی ای سلمان ؛ شاهد آن و تصدیق این مطلب؛ فرمایش خداوند است که در کتاب مجیدش فرموده
است:

«وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ»

..سوره بقره، آیه 45

مراد از صبر در این آیه شریفه، رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم است و مقصود از «نماز» برپا داشتن
:ولایت من است، لذا فرموده است

وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ ضمیر را مفرد آورده و نفرموده: «وَإِنَّهُمَا لَكَبِيرَةٌ» که ضمیر را تثنیه بیاورد، زیرا ولایت «
است که تحمل آن سخت است و فقط خاشعین می توانند آن را بپذیرند،
و خاشعین شیعیان عارف و آگاه هستند»^{۲۳}

:عَنْ جَابِرِ الْأَنْصَارِيِّ عَلَيْهِ الرَّحْمَةُ قَالَ: قَالَ مَوْلَانَا الْبَاقِرُ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
 إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ (نسا 48)
 يَا جَابِرُ إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِوَلَايَةِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ وَطَاعَتِهِ.

جابر انصاری گفت

امام باقر علیه السلام درباره مفهوم آیه
 : خداوند شرک به او را نمی آمرزد فرمودند

ای جابر؛ یعنی خداوند نمی آمرزد کسی را که در ولایت و اطاعت امیر المؤمنین علیه السلام مشرک
 باشد.^{۲۴}

: قَالَ اللَّهُ تَعَالَى
 وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي؛ فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكاً؛"
 "و نحشره يوم القيمة اعمى"²⁵

. تفسیر فرات الکوفی، ص: ۱۰۶²⁴

هر که از یاد من رو بگرداند؛
زندگیش تنگ و سخت خواهد بود؛
و روز قیامت کور، محشورش میکنیم؛

امام صادق علیه السلام فرمودند؛

مقصود از ذکر و یاد من، در آیه؛
امیرالمؤمنین علی علیه السلام است^{۲۶}

امیرالمؤمنین علیه السلام، قدرت بازوی پیامبر صلی الله علیه و آله

بحرانی قدس سره در تفسیر برهان ذیل آیه شریفه «سَنَشُدُّ عَضُدَكَ بِأَخِيكَ وَنَجْعَلَ لَكُمَا سُلْطَانًا»^{۲۷}

بازوی تو را به برادرت قوی می گردانیم و برای شما دو نفر حجّت و برهان و قدرت و توانائی قرار می
دهیم»

اصول کافی ج ۲ ص ۳۱۷^{۲۶}

از انس نقل کرده است

رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم فرستاده خود را به طرف گروهی فرستاد،

آنها بر او دشمنی کردند و او را کشتند

این خبر به آن حضرت رسید،

این بار علی علیه السلام را به سوی آنها فرستاد،

آن حضرت، جنگجویان آنها را کشت

و باقی مانده آنها را اسیر کرد

و وقتی که در برگشتن به نزدیک مدینه رسید

پیغمبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم او را ملاقات کرد و دربر گرفت و صورتش را بوسید و فرمود

بأبي أنت و أمي من شدّ الله به عضدي كما شدّ عضد موسى بهارون

پدر و مادرم فدای کسی که خدا بازوی مرا به سبب او قوی کرد، همان طور که بازوی موسی را به سبب

هارون تقویت نمود^{۲۸}

حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام مصداق کامل، علی الأعراف الرجال، می باشد

و بينهما حجاب و علی الأعراف رجال يعرفون كلا بسيماهم^{۲۹}

^{۲۸} تأویل الآيات: 1/415 ح 6

^{۲۹} اعراف، آیه 46

و در میان آن دو گروه [بهشتیان و دوزخیان]، حجابی است، و بر اعراف، مردانی هستند که هریک از «
» آن دو را از چهره‌شان می‌شناسند

:حضرت فاطمه زهرا علیها السلام فرمود

:از پدرم رسول خداصلی الله علیه وآله پرسیدم

مراد از اعراف در این آیه کیانند؟

:آن حضرت فرمود

(هم الأئمة بعدی علی وسبطای وتسعة من صلب الحسین، هم رجال الأعراف؛^{۳۰})

مراد امامان پس از من هستند، ایشان علی و دو سبط من و نه امام از نسل حسین علیهم السلام که «

» مردان اعراف هستند

بنابراین فقط کسانی وارد بهشت می‌شوند که ایشان را بشناسند و کسانی داخل جهنم می‌شوند که منکر

ایشان باشند

دین قیمه

آقا امیرالمؤمنین سلام الله علیه فرمودند

کسی که اقرار به ولایت من نداشته باشد اقرار او به نبوت محمد صلی الله علیه وآله سودی برایش نمی

بخشد، زیرا این دو قرین یکدیگرند، به خاطر اینکه نبی اکرم پیغمبر است که به سوی مردم فرستاده شده و امام و پیشوای آنها است، بعد از او علی امام و پیشوای مردم و جانشین محمد صلی الله علیه و آله وسلم است، همان طور که رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم فرمود

«أنت مني بمنزلة هارون من موسى إلا أنه لا نبي بعدي».

جایگاه تو نسبت به من همانند جایگاه هارون نسبت به حضرت موسی است، (یعنی همان طور که او جانشین موسی بود تو جانشین من هستی) جز اینکه پیامبری بعد از من نیست

اول ما محمد است، وسط ما محمد و آخر ما محمد است،

پس هر کس معرفتش به من کامل باشد او بر دین قیم و استوار الهی است که
«فرموده: «وذلك دين القيمة»³¹

، «و آن دین استوار است»³²

امیرالمؤمنین سلام الله علیه در تفسیر «ويقيموا الصلاة» فرمودند

هر کس ولایت مرا بپا داشت نماز را برپا داشته است، و برپا داشتن ولایت من سخت و دشوار است که آن را تحمل نمی کند و طاقت پذیرش آن را ندارد مگر فرشته مقرب یا پیغمبر مرسل و یا بنده مؤمنی

³¹ سوره بینه، آیه 5.

القطره ج 1 ص 204³²

که خدا قلب او را برای ایمان امتحان کرده است.

پس فرشته هنگامی که مقرب نباشد و پیغمبر وقتی مرسل نباشد و مؤمن هنگامی که امتحان شده نباشد نمی تواند آن را بپذیرد^{۳۳}

من نباء عظیم هستم

رَوَى الْأَصْبَغُ بْنُ نُبَاتَةَ: أَنَّ عَلِيًّا (عليه السلام) قَالَ

وَاللَّهِ أَنَا النَّبَأُ الْعَظِيمُ الَّذِي هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ كُلًّا سَيَعْلَمُونَ ثُمَّ كُلًّا سَيَعْلَمُونَ حِينَ أَقْفُ بَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ وَ «
» أَقُولُ هَذَا لِي وَ هَذَا لَكَ

اصبغ بن نباته می گوید:

امیرمؤمنان علی (علیه السلام) فرمود

به خدا سوگند، من آن خبر بزرگی هستم که مردم در آن اختلاف می کنند، «

چنین نیست [که منکران پنداشت‌هاند]، به زودی خواهند دانست؛ و باز چنین نیست که آنها می پندارند،
البته به زودی آگاه می شوند،

هنگامی که من بین بهشت و جهنم می ایستم و می گویم

» این مال تو و این مال من.^{۳۴}

واحسرتا!

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند

ای ابوذر ؛

علی سلام الله علیه پرچم هدایت و دلیل تقوا و ریسمان محکم الهی و پیشوای اولیاء من، و نور کسانی
..است که مرا اطاعت کنند و او کلمه ای است که خدا تقواییش گان را به آن ملزم ساخته است

دوستان او مؤمن و دشمنان او کافرند،

هر کس ارتباطش را با او قطع کرد گمراه و باعث گمراهی دیگران است، و هر کس ولایت او را انکار
کرد مشرک است.

ای ابوذر ؛

منکر ولایت علی علیه السلام را روز قیامت می آورند در حالی که کر و کور و لال است، و در تاریکی
:های قیامت وارونه و نگونسار فریاد برمی آورد

..یا حسرتی علی ما فرطت فی جنب الله»^{۳۵}

«واحسرتا، ای وای بر من بر آنچه کوتاهی کردم در جنب پروردگار یعنی امیر المؤمنین علیه السلام»

در گردنش حلقه ای از آتش است که 300 زبانه دارد و بر هر یک از آنها شیطانی به صورت او آب دهان می افکند، و در داخل قبر او را با خصومت و شدت به طرف آتش رها می کنند^{۳۶}

بُرْجُ السَّمَاءِ

برج السماء؛ کاخ و قصر با عظمت آسمانی است

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله بعد از تلاوت آیه شریفه

«وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ»

به ابن عباس فرمود:

يَا بْنَ عَبَّاسٍ! إِنَّ اللَّهَ يَقْسِمُ بِالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ وَيَعْنِي بِهِ السَّمَاءُ وَبُرُوجُهَا؟ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَمَا «

ذَاكَ؟ قَالَ: أَمَّا السَّمَاءُ فَأَنَا وَأَمَّا الْبُرُوجُ فَلَالِئِمَّةٌ بَعْدِي أَوَّلُهُمْ عَلِيٌّ وَآخِرُهُمُ الْمُهَدِي؛

ای فرزند عباس! خداوند متعال به آسمان که دارای برجهاست قسم می خورد، «

و مرادش آسمان و بروج آن است

³⁵ سوره زمر، آیه 56

القطره ج 1 ص 192³⁶

گفتم: ای رسول خدا منظور از آن چیست؟

فرمود: مراد از آسمان من هستم و اما بروج، امامان بعد از من هستند که اوّل ایشان علی و آخر آنان
«مهدی است»^{۳۷}

آیه ای از قرآن شریف، ذهن و فکر را به خود مشغول داشته

ام هانی میگوید

به حضرت باقر علیه السلام عرض کردم

. سرورم! آیه ای از قرآن شریف، ذهن و فکر را به خود مشغول داشته و خوابم را ربوده است

!فرمود: کدام آیه ام هانی؟ پرس

:گفتم این آیه شریفه که می فرماید

فَلَا أُقْسِمُ بِالْخُنَّسِ . الْجَوَّارِ الْكُنَّسِ^{۳۸}

سوگند به ستارگانی که بازمی گردند،

حرکت می کنند و از دیده ها پنهان می شوند،

:فرمودند

به! به! چه مسئله خوبی پرسیدی،

بحار الانوار، ج 36، ص 372³⁷

. سوره تکویر، آیه 16 و 17³⁸

این مولود گرانمایه ای است در آخرالزمان

او (مهدی علیه السلام) این عترت پاک است

مهدی خاندان وحی و رسالت،

برای او غیبت و حیرتی است که گروهی در آن گمراه می گردند و گروه‌هایی راه حق و هدایت را می
یابند

خوشا به حالت اگر او و زمان او را درک کنی

و خوشا به حال آنان که او را درک خواهند نمود

حضرت فرمودند:

أَمَّا إِنِّي لَوْ أَدْرَكْتُ ذَلِكَ لَأَسْتَبَقَيْتُ نَفْسِي لِصَاحِبِ هَذَا الْأَمْرِ

مطمئنم بدان! اگر من آن روزگاران را درک کنم، جانم را برای فداکاری در رکاب حضرت صاحب الامر
علیه السلام تقدیم می‌دارم^{۳۹}

آمرزیده شدن تمام گناهان شیعیان

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا ۚ إِنَّهُ
{هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ^{۴۰}

((بگو ای بندگان من، که بر خویشتن زیاده‌روی روا داشته‌اید؛ از رحمت خدا ناامید نشوید

^{۳۹} اکمال الدین، شیخ صدوق، ج ۱، ص ۳۳۰

^{۴۰} زمر آیه ۵۳

در حقیقت، خدا همه گناهان را می‌آمرزد، که او خود آمرزنده مهربان است))

آقا امام صادق سلام الله علیه به ابوبصیر در مورد تفسیر آیه فوق فرمود

به خدا سوگند جز شما (شیعیان) کسی دیگر را اراده نفرموده است

وَاللّٰهُ مَا أَرَادَ بِهَذَا غَيْرَكُمْ يَا أَبَا مُحَمَّدٍ^{۴۱}

تبدیل گناهان شیعیه به ثواب

اصبغ بن نباته گفت ؛

. نزد آقا امیرالمومنین حضرت علی علیه السلام رفتم تا بر ایشان سلام کنم

دیری نپایید که ایشان بیرون آمدند و من به استقبال ایشان رفتم دستم را گرفتند و انگشتانم را میان

انگشتانش فشردند و به من فرمودند

! ای اصبغ ! عرض کردم بله ای امیر مومنان علیه السلام ، در خدمتم

فرمودند

همانا دوست ما دوست خداست و هرگاه بمیرد نزد رفیق اعلاست

. و خداوند او را از نهری سردتر از برف و شیرین تر از عسل سیراب میکند

! عرض کردم فدایت شوم ای امیرمومنان علیه السلام

حتی اگر گناهکار باشد ؟؟

الكافي (ط - الإسلامية) ، ج 8 ، ص : 35⁴¹

بله ، آیا کتاب خدا را نخوانده ای فرمودند: فاولئك يبدل الله سيئاتهم حسنات و كان الله غفورا رحیما.^{۴۲}
که می فرمایند

اینان کسانی هستند که خداوند بدی هایشان را به نیکی ها تبدیل میکند و خداوند آمرزنده مهربان
است.^{۴۳}

کار علی علیه السلام از همه بالاتر

عباس بن عبدالمطلب و ابن ابی طلحه با یکدیگر مفاخره می کردند که من ساقی حاجیان هستم،
آن دیگری هم می گفت: من مسجد الحرام را تعمیر کردم

امیرمؤمنان علیه السلام که از آنجا می گذشت، فرمود: من هم به خدا و روز قیامت ایمان آوردم

ابن عباس می گوید: آیه شریفه نازل شد و کار علی را برتر دانست

أَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَاجِّ وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ كَمَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَجَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ «
(لَا يَسْتَوُونَ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ)»؛^{۴۴}

آیا سیراب کردن حُجَّاج، و آباد ساختن مسجد الحرام را، همانند (عمل) کسی قرار دادید که به خدا و «
روز قیامت ایمان آورده و در راه او جهاد کرده است؟! (این دو) نزد خدا مساوی نیستند و خداوند گروه
ظالمان را هدایت نمی کند.^{۴۵}

فرقان 71⁴²

تفسیر فرات کوفی⁴³

سوره فرقان ص 320

⁴⁴سوره توبه ، آیه 19

مراد از اینکه هر آدمی فقط یک قلب دارد چیست؟

:سوره مبارکه احزاب

مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِّنْ قَلْبَيْنِ فِيْ جَوْفِهِ ۖ... ﴿٤﴾

(خداوند برای هیچ کس در وجودش دو قلب قرار نداده است...4)

:تفسیر آیه در کلام معصوم صلوات الله علیه

عن مولانا وقائدنا الإمام محمد الباقر صلوات الله عليه، في قوله: مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِّنْ قَلْبَيْنِ فِيْ جَوْفِهِ

:قال: قال أمير المؤمنين علي بن أبي طالب صلوات الله عليهما

لَا يَجْتَمِعُ حُبُّنَا وَ حُبُّ عَدُوِّنَا فِيْ جَوْفِ إِنْسَانٍ، إِنَّ اللَّهَ لَمْ يَجْعَلْ لِرَجُلٍ مِّنْ قَلْبَيْنِ فِيْ جَوْفِهِ، فَيَحِبُّ بِهِذَا وَ يُبْغِضُ بِهِذَا، فَأَمَّا مُحِبُّنَا فَيُخْلِصُ الْحُبَّ لَنَا كَمَا يَخْلُصُ الذَّهَبُ بِالنَّارِ لَا كَدَرَ فِيهِ، فَمَنْ أَرَادَ أَنْ يَعْلَمَ حُبَّنَا فَلْيَمْتَحِنْ قَلْبَهُ، فَإِنْ شَارَكَهُ فِي حُبِّنَا حُبَّ عَدُوِّنَا فَلَيْسَ مِنَّا وَ لَسْنَا مِنْهُ، وَ اللَّهُ عَدُوُّهُمْ وَ جَبْرَائِيلُ وَ مِيكَائِيلُ، وَ اللَّهُ عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ⁴⁶

مولا و رهبر ما حضرت امام محمد باقر صلوات الله علیه در تفسیر این آیه

:ما جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِّنْ قَلْبَيْنِ فِيْ جَوْفِهِ» فرمود:

:حضرت امیر المؤمنین علی بن ابی طالب صلوات الله علیهما فرمودند

در وجود هر انسانی دوستی ما و دوستی دشمن ما جمع نمی گردد، همانا خداوند دو قلب در وجود

شخص قرار نداده است، تا با یکی دوست بدارد و با دیگری دشمنی کند،

⁴⁵ بحار الانوار، ج 36، ص 138

البرهان في تفسير القرآن، ج 4، ص: 410⁴⁶

اما شخص دوستدار ما، در وجودش محبت و دوستی را خالص برای ما قرار داده همانگونه که طلا را با آتش خالص می کنند و هیچ کدورتی در آن دیده نمی شود،

پس هر کس می خواهد مقدار دوستی ما را بداند، پس قلبش را بیازماید، اگر در قلبش دوستی دشمن ما را هم شریک قرار داده است او از ما نیست و ما هم از او نیستیم، و خداوند و جبرئیل و میکائیل دشمنشان هستند و خداوند دشمن کافران است.

غیب، امام زمان علیه السلام است.

شیخ صدوق رحمه الله در کتاب کمال الدین در تفسیر آیه شریفه

(الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ) ⁴⁷

« این قرآن پرهیزکاران را هدایت می کند کسانی که به غیب ایمان دارند »

از امام صادق علیه السلام نقل کرده است که فرمودند : پرهیزکاران شیعیان حضرت علی علیه السلام هستند و مراد از غیبت حجت غایب است ⁴⁸

ایستگاه سوال از امامت

« . وَ قِفُوهُمْ إِنَّهُمْ مَسْئُولُونَ »

« . آنها را نگهدارید که باید بازپرسی شوند »

سوره بقره آیه 2 و 3-1 ⁴⁷

کمال الدین : 2/340 ح . 20 و 1/18 سطر 1 ⁴⁸

دیلمی از ابن سعید خدری روایت کرده که رسول خدا (ص) این آیه را خواند و فرمود : مسئول از ولایت : علی علیه السلام هستند ، آنگاه می گوید : مقصود واحدی هم که در تفسیر این آیه گفته

روایت شده که مسئول از ولایت علی و اهل بیت علیه السلام هستند همین روایت است چون خدای تعالی پیغمبر خود را فرماید تا به خلق اعلام کند : که در برابر تبلیغ رسالت به غیر از مودت قربای او مزدی نمی خواهد و معنای این آیه است که ایشان را می پرسند آیا اهل بیت پیغمبر را آنطور که می بایستی دوست داشتید یا نه ؟ و آنطور که رسول خدا (ص) درباره شان سفارش کرده بود عمل کردید یا خیر ، بلکه در عوض حق آنان را ضایع نموده از احقاقش مضاعفه کردید . پس منظور از سوال مطالعه . آثار است^{۴۹}

ولایت بزرگترین نعمت

ابو یوسف بزاز گوید

امام صادق علیه السلام آیه

أَوْعَجِبْتُمْ أَنْ جَاءَكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ عَلَى رَجُلٍ مِنْكُمْ لِيُنْذِرَكُمْ وَاذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ وَزَادَكُمْ فِي الْخَلْقِ بَسْطَةً فَاذْكُرُوا آلَاءَ اللَّهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ^{۵۰}

آیا از اینکه بر مردی از خودتان از جانب پروردگارتان وحی نازل شده است تا شما را بترساند، تعجب می کنید؟ به یاد آرید آن زمان را که شما را جانشین قوم نوح ساخت و به جسم فزونی داد. پس نعمتهای خدا را به یاد آورید، باشد که رستگار گردید

^{۴۹} صواعق المحرقة

سوره الاعراف، ۶۹^{۵۰}

را تلاوت نموده و فرمودند: میدانی نعمتهای خدا چیست؟ عرض کردم: نه،

فرمودند: مقصود بزرگترین نعمتهای خداست بر خلقش و آن ولایت ماست⁵¹

عنايات الهی خاطر شهادت امام حسين عليه السلام

محمد بن مسلم گوید: از امام باقر و امام صادق علیهما السلام شنیدم که می فرمودند

خداوند متعال (چند چیز را) در ازای شهادت امام حسین علیه السلام عنایت فرمود

این که مقام امامت را نصیب فرزندان آن بزرگوار نمود،

شفای بیماری‌ها را در تربت مقدسش

و اجابت دعا را در نزد قبر مطهر آن حضرت قرار داد

و این که روزهایی که زائران آن حضرت به زیارتش می روند و برمی گردند جزء عمر آنان محسوب نمی

شود.

محمد بن مسلم گوید:

به امام صادق علیه السلام عرض کردم: این عنایاتی است که به برکت امام حسین علیه السلام به دوستان

آن حضرت می رسد، پس خود آن بزرگوار چه مقام و منزلتی دارند؟

فرمود:

خدای متعال، امام حسین علیه السلام را به پیامبر خدا صلی الله علیه و آله وسلم ملحق نمود، آن حضرت

به همراه جدبزرگوارش و در درجه و منزلت پیامبر خدا صلی الله علیه و آله وسلم است

:آن گاه امام صادق علیه السلام این آیه شریفه را تلاوت فرمود

«... والذين آمنوا واتبعتهم ذريتهم بإيمان ألحقنا بهم ذريتهم»

سوره طور، آیه 21.؛

و کسانی که ایمان آوردند و فرزندان‌شان به پیروی از آنان ایمان آوردند، فرزندان‌شان را به آنان ملحق «
می‌کنیم»^{۵۲}.

مؤذن روز قیامت

تفسیر آیه ۱ مبارکه

فَأَذِّنْ مُؤَذِّنٌ بَيْنَهُمْ أَنْ لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ^{۵۳}

!ترجمه: روز رستاخیز، مؤذن بین جمعیت ندا می‌دهد؛ لعنت خدا بر ظالمین

امیرالمومنین مولا علی (علیه السلام) فرمودند؛

:أنا ذلِكَ الْمُؤَذِّنُ، 'من آن مؤذن روز رستاخیز هستم، که ندا می‌دهم'

أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الَّذِينَ كَذَّبُوا بِوَلَايَتِي وَاسْتَخَفُّوا بِحَقِّي^{۵۴}

لعنت خدا بر کسانی که ولایت مرا تکذیب نموده و حق مرا تضعیف کردند.

تبدیل نعمت به کفر

ابن کثیر

از امام صادق علیه السلام راجع بقول خدای عزوجل

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَتَ اللَّهِ كُفْرًا وَأَحَلُّوا قَوْمَهُمْ دَارَ الْبَوَارِ^{۵۵}

آیا ندیده‌ای آن کسانی را که نعمت خدا را به کفر بدل ساختند و مردم خود را به دیار هلاک بردند؟

پرسیدم، فرمودند

مقصود، همه قریش است، آن کسانی که با رسول خدا صلی الله علیه و آله دشمنی کردند و جنگ نمودند و

وصیت او را درباره جانشین آن حضرت انکار کردند^{۵۶}

امانت بسیار سنگین

خداوند می فرماید:

⁵⁴ کافی ج ۱، ص ۴۲۶

⁵⁵ سوره ابراهیم، ۲۸

اصول کافی جلد اول، صفحه: 316⁵⁶

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَيُّنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا
وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا

ما امانت را بر آسمانها و زمین و کوهها عرضه داشتیم آنها از حمل آن ابا کردند و از آن هراس «
داشتند اما انسان آن را بر دوش کشید او بسیار ظالم و جاهل بود»⁵⁷

در حدیثی از امام علی بن موسی الرضا می خوانیم که هنگامی که از تفسیر آیه (عرض امانت) سؤال
کردند فرمود: «امانت همان ولایت است»⁵⁸

حسنه چیست؟

(مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا وَهُمْ مِنْ قَزَعٍ يَوْمَئِذٍ آمِنُونَ)⁵⁹

کسانی که کار نیک و حسنه ای انجام دهند پاداشی بهتر از آن خواهند داشت و آنان از ترس و «
وحشت آن روز در امان خواهند بود

.حسنه» اسمی برای ولایت علی علیه السلام است»⁶⁰

نوری در بهشت

شیخ صدوق از ابن عباس نقل میکند که گفت

اهل بهشت هنگامی که در بهشت غرق در رحمت الهی هستند

نوری را مانند نور خورشید مشاهده میکنند

که درخشندگی و تابش خاصی دارد

بهشتیان میگویند

خداوندا تو در کتاب خود فرموده ای

{لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا}

{در بهشت هیچ آفتابی نمی بینند}

پس این چه نوری است؟؟

این نوری که مشاهده کردید نور: خداوند عزول جبرئیل را به سوی آنها روانه میکند و به آنها میگوید

خورشید نیست

بلکه علی و فاطمه علیهما السلام

تبسم کردند

و از نور لبخند آنها چنین تابشی و درخششی در بهشت ظاهر گردید^{۶۱}

ای کاش ابوتراب بودم!

عبایه بن ربیع گوید : به عبد الله بن عباس گفتم :

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم از چه رو علی علیه السلام را ابو تراب نامید ؟

گفت

از آن رو که علی علیه السلام صاحب زمین و حجت خدا بر اهل آن پس از رسول خداست ، و بقای زمین

و آرامش آن به او است ، و از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم شنیدم می فرمود

چون روز قیامت شود و شخص کافر پاداش و نزدیکی و کرامتی را که خدای متعال برای شیعیان علی

آماده نموده ببیند گوید

یا لیتنی کنت تراباً^{۶۲}

(ای کاش من ترابی بودم)

یعنی کاش از شیعیان علی (ابو تراب) بودم . و این است معنای این آیه که کافر گوید

کاش من تراب (خاک) بودم.^{۶۳}

عرضه اعمال بندگان در هر بامداد بر رسول الله و ائمه صلوات الله علیهم اجمعین

ابوبصیر گوید

امالی صدوق 333 ضمن ح 11 مجلس 44^{۶۱}

^{۶۲} (نبا آیه آخر)

۱ - علل الشرائع - الشيخ الصدوق - ج 1 - ص 156^{۶۳}

امام صادق علیه السلام فرمودند

درهر بامداد اعمال و کردار بندگان چه خوب و چه بد آن، بر رسول خدا صلی الله علیه واله عرضه می شود،

پس بر حذر باشید از کردار ناشایست و فجور

و همین است معنی قول خدای تعالی

وَقُلِ اعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ وَسَتُرَدُّونَ إِلَىٰ عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ^{۶۴}

بگو: عمل کنید، خدا و پیامبرش و مؤمنان اعمال شما را خواهند دید و شما به نزد دانای نهان و آشکارا بازگردانده می شوید و او از اعمالتان آگاهتان خواهد کرد.

در عمل بکوشید که خدا و رسولش اعمال شما را می بینند "و ساکت شد"

توضیح : نظر به اینکه در آیه شریفه بعد از کلمه "و رسوله" کلمه "والمؤمنون" است که به ائمه علیهم علیه السلام آن کلمه را به لحاظ تقیه یا واضح بودن مطلب [صادق](#) #السلام تفسیر شده است، امام نفرمودند و سکوت کردند^{۶۵}

صالح المؤمنین

ابن عباس در تفسیر آیه شریفه

(وَإِنْ تَظَاهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَاهُ وَجِبْرِيلُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ)⁶⁶

و اگر بر ضد او دست به دست هم دهید (نمی توانید کاری انجام دهید) زیرا خداوند یاور اوست و « همچنین جبرئیل و مؤمنان شایسته پشتیبان او هستند

منظور از مؤمنان شایسته، علی بن ابیطالب است.⁶⁷

ذکر و مسؤول عنه

امام محمد باقر علیه السلام در تفسیر آیه شریفه

وَإِنَّهُ لَذِكْرٌ لَّكَ وَلِقَوْمِكَ وَسَوْفَ تُسْأَلُونَ ؛)⁶⁸

« و این موجب یادآوری تو و قوم توست و به زودی بازخواست خواهید شد »
می فرمایند

. ما اهل ذکر هستیم ، ماییم که مورد سؤال قرار می گیریم

⁶⁶سوره تحریم آیه 4

اصول کافی، جلد اول، ص ۳۱۸ #⁶⁷

⁶⁸سوره زخرف آیه 44

و در تفسیر آیه شریفه

؛ (وَقَفُوهُمْ إِنَّهُمْ مَسْئُولُونَ)⁶⁹

«آنان را باز دارید که بازرسی می شوند»

می فرمایند

از ولایت علی بن ابی طالب علیه السلام می پرسند

و امام در تفسیر آیه شریفه

؛ (بَلْ أَتَيْنَاهُم بِذِكْرِهِمْ فَهُمْ عَنْ ذِكْرِهِمْ مُعْرِضُونَ)⁷⁰

ولی آنچه ما به آنان فرستادیم مایه یادآوری آنان است ، اما آنان از آنچه موجب یادآوریشان است «

روی گردانند

می فرمایند

. منظور از « ذکر » همان علی بن ابی طالب علیه السلام است

:آیا متوجه فرمایش خداوند نیستی که می فرمایند

(الَّذِينَ كَانَتْ أَعْيُنُهُمْ فِي غِطَاءٍ عَنْ ذِكْرِي)⁷¹

«کسانی که پرده ای چشم هایشان را از یاد من پوشانده بود»

⁶⁹سوره صافات آیه 24

⁷⁰سوره مومنون آیه 71

⁷¹سوره کهف آیه 101

ولایت عامل حفظ آسمانها و زمین

إِنَّ اللَّهَ يُمَسِّكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا وَلَئِنْ زَالَتَا إِنْ أُمْسَكَهُمَا مِنْ أَحَدٍ مِّنْ بَعْدِهِ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا^{۷۳} «

((خداوند آسمانها و زمین را نگه می‌دارد تا از نظام خود منحرف نشوند و هر گاه منحرف شدند کسی جز او نمی‌تواند آنها را نگاه دارد او حلیم و غفور است))

امام رضا علیه السلام می‌فرماید: ما حجت‌های خدا در میان خلقتش و جانشینانش در بین بندگانش، و امنای او بر سرش هستیم. و ما حقیقت تقوا، ریسمان محکم، شاهدان خدا و ستون‌های دین در مخلوقات هستیم.

خداوند به واسطه‌ی ما است که آسمان و زمین را نگه می‌دارد. و زمین از قائم مامهدی ما لحظه‌ای خالی نخواهد بود. بعد از ماهم زمین به واسطه مهدی ما از حجت خدا خالی نخواهد بود چرا که اگر روزی که از حجت خدا خالی بشود زمین مضطرب خواهد شد و زمین آنچه که در او است رامی‌بلعد.

این آیه به این اشاره میکند که امام زمان (عج) حجت خدا در روی کره‌ی زمین است و به واسطه‌ی

⁷² تفسیر قمی: 2/47

⁷³ سوره فاطر/41

ایشون هست که خداوند متعال آسمان و زمین را نگه می دارد.^{۷۴}

برای چه چیزی حسرت می خورد؟

يَا حَسْرَةً عَلَى الْعِبَادِ مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ^{۷۵}

افسوس! براین بندگان هیچ پیامبری برای هدایت آنها نیامد، مگر اینکه او را استهزاء کردند

امام صادق علیه السلام می فرماید: "اگر یه روایت را بفهمی بهتر از آن است که ده روایت را نفهمی و

نقل کنی

ایشان فرمودند: امیرالمؤمنین بر منبر کوفه بودند سخنرانی کردند و گفتند: ای مردم در پیش روی شما

"فتنه های تاریک و کور و گرفته ای است که فقط "نومه" از آن نجات می یابند بعد پرسیدند: "نومه

چه کسانی هستند؟ امام علی علیه السلام فرمودند: کسانی که حجت خدا را می شناسند و به سمت او

خواهندرفت. حجت خدا مردم را می شناسد ولی مردم او را نمی شناسند مانند حضرت یوسف که مردم

را می شناخت ولی آنها او را نمی شناختند

و سپس حضرت علی علیه السلام آیه 30 سوره یس را تکرار کردند و فرمودند: ای مردم بدونید حجت

خدا خواهد آمد به حجت خدا ایمان بیاورید ای کسانی که هنوز به امام زمان ایمان ندارید به این حجت

⁷⁴ برگرفته از: کتاب سیمای ماه دوازدهم در سی جزء قرآن نوشته استاد اباذری ازاساتید مرکز

تخصصی مهدویت حوزه علمیه قم

خدا ایمان بیارید که یک روزی خواهد آمد، و وای به حال آنها که بهش ایمان نیاوردند^{۷۶}

جزء 19 ، سوره شعراء، آیه 4:point_left:

زلفه

امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه شریفه

(فَلَمَّا رَأَوْهُ زُلْفَةً سَيِّئَتْ وُجُوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا)⁷⁷

«هنگامی که وعده الهی را از نزدیک می بینند چهره کافران زشت و سیاه می گردد»

می فرمایند

هنگامی که کافران در روز قیامت مقام و منزلت امیرالمومنین را ببینند از ناراحتی صورتشان سیاه می

شود^{۷۸}

أُذُنٌ وَاَعِيَةٌ*

امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه شریفه

⁷⁶ همان

⁷⁷ سوره ملک آیه 27

⁷⁸ تأویل الآیات : 2/704

وَتَعِيَهَا أُذُنٌ وَاعِيَةٌ؛^{۷۹}

« و گوش های شنوا آن را دریابد و می فهمد »

می فرمایند

:رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند

اذن واعیه « گوش شنوا ، که شنوای سخنان خدا و رسولش است علی بن ابیطالب می باشد. »^{۸۰}

کلم طیب و عمل صالح چیست؟

امام صادق علیه السلام در تفسیر این آیه

«إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ»^{۸۱}

.سخنان پاکیزه به سوی او صعود می کنند و عمل صالح را بالا می برد

فرمودند:

وَلَايَتَنَا أَهْلَ الْبَيْتِ (و اَهْوَى بِيَدِهِ إِلَى صَدْرِهِ) فَمَنْ لَمْ يَتَوَلَّنَا لَمْ يَرْفَعْ اللَّهُ لَهُ عَمَلًا^{۸۲}

^{۷۹} الحاقه ۱۲

^{۸۰} تفسیر برهان: ۴/۳۷۵ ج ۲

^{۸۱}

(فاطر/ ۱۰)

^{۸۲} نور الثقلین، ج ۴، ص ۳۵۳

ولایت ما اهل بیت مایه عروج عمل است (و سپس به سینه خود اشاره کرد و) فرمودند: کسی که ولایت ما را ندارد، خداوند هیچ عملی را از او بالا نمی برد

اکثرا کافرند!

امام باقر علیه السلام در ذیل آیه 89 سوره الإسراء

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ فَأَبَى أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا ۖ

بی شک ما در این قرآن برای مردم از هر گونه مثل و نمونه آوردیم ولی بیشتر مردم ابا کرده، جز کفر و انکار نداشتند

فرمود: هدف این است که ما علی علیه السلام را در تمام آیات ذکر کردم با این وجود مردم از او فاصله گرفتند

حاکم حسکانی در کتاب خود از ابوحمزه ثمالی و او از امام باقر علیه السلام نقل کرده که : مقصود از "کفوراً" در قرآن کفران نعمت ولایت علی علیه السلام است که پیامبر صلی الله علیه و آله در غدیر خم ایشان را معرفی نمود.^{۸۳}

بهترین ثواب

اصبغ بن نباته به نقل از امیرالمؤمنین علی علیه السلام گوید که روزی پیامبر خدا(ص) دستم را گرفت و گفت: ای برادر من! آیا معنی این کلام خداوند متعال را می دانی که فرموده «ثوابا من عند الله والله عنده حسن الثواب» و «ما عند الله خیر للابرار»^{۸۴}

عرض کردم: بفرمائید تا بدانم

پیامبر اسلام(ص) فرمود: «انت الثواب وشيعةك الابرار» تو ثواب هستی و شیعیانت ابرار هستند و همچنین فرمود: یک چهارم قرآن دربارهٔ ما اهل بیت، نازل شده است^{۸۵}

تفسیر سوره جمعه درباره ولایت

جابر جعفی روایت کرده گفت: حضور حضرت باقر علیه السلام آیه «یا ایها الذین آمنوا اذا نودی للصلاة من یوم الجمعة» را قرائت می نمودم، فرمود: ای جابر! تأمل کن تا تو را خبر دهم به تأویل اعظم آن. عرض کردم بفرمایید. فرمود: خداوند روز جمعه را برای آن جمعه نامید چون تمام خلق اولین و آخرین را از جن و انس و آسمان و زمین و دریا و بهشت و جهنم و سایر موجودات دیگر را در عالم ذر (الست و انوار) برای گرفتن عهد و پیمان به ربوبیت خود و نبوت محمد صلی الله علیه و آله و ولایت علی علیه السلام در آن روز جمع نمود و به آسمان و زمین فرمود: «اتیا طوعا او کرها قالتا اتینا طاعین» (به زور یا داوطلبانه مطیع می شوید؟ گفتند: داوطلبانه

سوره آل عمران آیات ۱۹۵ و ۱۹۸^{۸۴}

شواهد التنزیل ج ۱، ص ۱۷۸ ■^{۸۵}

پس از آن فرمود: ای مردمی که در آن روز ایمان آوردید وقتی شما را برای نماز صدا کردند (و مقصود از نماز در اینجا وجود مقدس امیرالمؤمنین علیه السلام است که ولایت کبری است) بشتابید به سوی ذکر خدا و مراد از ذکر نیز آن حضرت است و در آن روز پیغمبران و فرشتگان و تمام موجودات لبیک گویان حاضر شدند سپس به آنها خطاب شد: «و ذرو البیع» یعنی اولی را رها کنید «ذلک خیر لکم ان کنتم تعلمون» یعنی عهد و پیمان بر ولایت علی علیه السلام و بیعت با آن حضرت برای شما بهتر است از بیعت نمودن با اولی اگر بدانید

فاذا قضیت الصلوات» هر وقت بیعت ولایت علی علیه السلام را اخذ نمودید «فاتتثروا فی الارض» و مراد «از ارض در اینجا ائمه معصومین علیهم السلام است که خداوند امر فرموده به اطاعت و ولایت آنها چنانکه امر نموده به اطاعت پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله و امیرالمؤمنین علیه السلام و کنایه آورده .پروردگار از اسامی ائمه به زمین

ابتغوا من فضل الله» فرمود: ای جابر! یعنی و ابتغوا فضل الله علی الاوصیاء «و اذكروا الله کثیرا لعلکم تفلحون» این آیه خطاب به پیغمبر صلی الله علیه و آله است در عالم ذر. فرمود: ای محمد صلی الله علیه و آله هر گاه شکاکین و منکرین تجارتی را مشاهده کنند یعنی اولی را «او لهوا» یعنی دومی را «انفضوا الیها» یعنی به سوی آنها می شتابند «و ترکوک قائما» یعنی ای پیغمبر تو را با علی علیه السلام تنها می گذارند

قل ما عند الله خیر من الله و من التجارة و الله خیر الرازقین» بگو: ای محمد! آنچه نزد خدا از ولایت «امیرالمؤمنین علیه السلام و ائمه می باشد بهتر از اولی و دومی است برای کسانی که پرهیزکارند»^{۸۶}

بگو مگو بین فرشتگان

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و اله وسلم) در منزل ام سلمه بود که جبرئیل نازل شد و گفت: عده ای از فرشتگان آسمان چهارم در مورد موضوعی با یکدیگر مجادله کردند، به گونه ای که بگو مگو میان آنها زیاد شد و اینها عده ای از اجنه از قوم ابلیس هستند که خداوند در کتاب خود فرمود

(إِلَّا إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ)^{۸۷}

جز ابلیس (که) از (گروه) جنیان بود. پس، از فرمان پروردگارش سرپیچی کرد

خداوند به آنها وحی نمود: که بگو مگو میان شما زیاد شد، در میان انسانها داوری را برگزینید ﴿

گفتند: به داوری از امت محمد (صلی الله علیه و اله وسلم) راضی هستیم، ﴿

خداوند وحی نمود به چه کسی؟ ﴿

گفتند: علی بن ابی طالب علیهما السلام (رضینا بعلی بن ابی طالب علیهما السلام)، ﴿

خداوند فرشته ای از فرشته های آسمان دنیا را با یک فرش و دو تخت آراسته نازل نمود. او نزد پیامبر (صلی الله علیه و آله وسلم) آمد و جریان را گفت، پیامبر اکرم (صلی الله علیه و اله وسلم) علی بن ابی طالب را صدا نمود و او را بر روی فرش نشاند و به تخت تکیه داده و فرمود: یا علی ثبت الله قلبک ونور حجتک بین عینیک، (یا علی خداوند دلت را ثابت و حجت تو را در میان چشمانت روشن گرداند)، آنگاه علی (علیه السلام) را به آسمان بردند

وقتی برگشتند، آن فرشته گفت: ای محمد! خداوند تو را سلام می رساند و می فرماید

نَرْفَعُ دَرَجَتَکَ مِنْ نَّشَأٍ وَفَوْقَ کُلِّ ذِی عِلْمٍ عَلِیمٌ^{۸۸}

^{۸۷} سوره کهف- آیه ۵۰

^{۸۸} . (سوره یوسف- آیه ۷۶)

کسانی را که بخواهیم به درجاتی بالا می‌بریم و برتر از هر صاحب علمی، دانشوری است^{۸۹}

امام حق، و امام جور

▼ قَالَ الْإِمَامُ الْبَاقِرُ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ

أَنَّ أَئِمَّةَ الْحَقِّ وَاتَّبَاعَهُمْ هُمُ الَّذِينَ عَلَى دِينِ اللَّهِ، وَإِنَّ أَئِمَّةَ الْجَوْرِ لَمَعْزُولُونَ عَنْ دِينِ اللَّهِ وَالْحَقِّ، فَقَدْ ضَلُّوا وَأَضَلُّوا، فَ﴿أَعْمَالُهُمُ الَّتِي يَعْمَلُونَهَا كَرَمَادٍ اشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ، لَا يَقْدِرُونَ مِمَّا كَسَبُوا عَلَى شَيْءٍ﴾، ذَلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ^{۹۰}

▲ حضرت امام باقر علیه الصلوة والسلام فرمودند

همانا ائمه حق و پیروان آنها همان کسانی هستند که بر دین خدایند، و پیشوایان ستمگر و ائمه جور از دین خدا و حق برکنار و منحرفند، خود گمراهند و دیگران را نیز گمراه کرده اند، [بنابراین مصداق این آیه اند] (اعمالی که انجام می دهند مانند خاکستری است که در مسیر تند بادی سخت در یک روز طوفانی قرار گیرد، نتیجه ای از کار خود نمی برند، این است گمراهی سخت و بی انتها.^{۹۱})^{۹۲}

بحار الأنوار ج 39 ص 161^{۸۹}

^{۹۰} إِبْرَاهِيمَ : 18

^{۹۱} إِبْرَاهِيمَ : 18

^{۹۲} بحار الأنوار ، ج 23 ، ص 87 و 88

اندوه فراوان امام صادق علیه السلام بر کسانی که در دوران غیبت به شک و تردید مبتلا می

گردند...!! □

لسان به حق ناطق امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند ◇

نَظَرْتُ فِي الْكِتَابِ الْجَفْرِ صَبِيحَةَ هَذَا الْيَوْمِ وَ هُوَ الْكِتَابُ الْمُشْتَمِلُ عَلَى عِلْمِ الْمَنَايَا وَ الْبَلَايَا وَ الرَّزَايَا وَ
عِلْمِ مَا كَانَ وَ مَا يَكُونُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ الَّذِي خَصَّ اللَّهُ بِهِ مُحَمَّدًا وَ الْأَئِمَّةَ مِنْ بَعْدِهِ وَ تَامَلْتُ مِنْهُ مَوْلِدَ قَائِمِنَا
وَ غَيْبَهُ وَ إِبْطَاءَهُ وَ طَوْلَ عُمُرِهِ وَ بَلَوَى الْمُؤْمِنِينَ فِي ذَلِكَ الزَّمَانِ وَ تَوَلَّدَ الشُّكُوكِ فِي قُلُوبِهِمْ مِنْ طَوْلِ غَيْبَتِهِ
وَ ارْتِدَادِ أَكْثَرِهِمْ عَنْ دِينِهِمْ وَ خَلَعَهُمْ رِبْقَةَ الْإِسْلَامِ مِنْ أَعْنَاقِهِمْ ؛ أَلَّتِي قَالَ اللَّهُ تَقَدَّسَ ذِكْرُهُ : " وَ كُلَّ إِنْسَانٍ
. أَلَزَمْنَاهُ طَائِرَةً فِي عُنُقِهِ " - يَعْنِي الْوَلَايَةَ - فَأَخَذَتْنِي الرَّقَّةُ وَ اسْتَوَلَتْ عَلَى الْأَحْزَانِ

صبح امروز در کتاب جَفَر نظر کردم ؛ □◀

همان کتابی که در آن علم مرگ و میرها و بلاها و گرفتاریها و گذشته و آینده تا روز قیامت مندرج

است

آن را خداوند مخصوص به پیامبر (صلی الله علیه و آله) و ائمه بعد از ایشان (علیهم السلام) قرار داده

است.

در آن کتاب تأمل نمودم درباره تولد قائم ما اهل بیت و غیبت و دیرکرد او و طولانی شدن عمرش و
گرفتاری مؤمنان در آن زمان و پدید آمدن تردیدهایی که به خاطر طولانی شدن زمان غیبت در دلهای
آنها حاصل می شود و برگشتن بیشتر آنها از دین خود و باز کردن طوق اسلام از گردنهای خود

همان طوقی که خدای متعال درباره اش فرموده است ◇

وَكُلِّ إِنْسَانٍ أَلْزَمْنَاهُ طَائِرَهُ فِي عُنُقِهِ ۚ ۹۳

هر انسانی را طائری است که بر گردنش آویخته ایم" و منظور ولایت اهل بیت می باشد ؛ (بعد از "□) ◀
.. این تأملات) دلم سوخت و اندوه فراوان بر من چیره شد ۹۴

امام باقر علیه السلام و شناخت شیعیان

حضرت امام جعفر صادق علیه السلام فرمود

«عده ای نزد پدرم امام باقر علیه السلام رفتند و پرسیدند: «وظیفه‌ی شیعه در برابر امام چیست؟

امام باقر علیه السلام فرمود: «شما شیعیان وظایف زیادی در برابر امام دارید. هر گاه نزد او رفتید، او را احترام کنید و بزرگ بشمارید و هر چه فرمود اطاعت کنید. بر امام نیز واجب است که شما را هدایت فرماید. همه‌ی امامان نشانه‌ی مشترکی دارند و آن این است که به دلیل جلال و هیبت‌شان، هیچ‌کس نمی‌تواند در چشم آنان خیره شود. رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم نیز چنین بوده است

» پرسیدند: «آیا امام، شیعیان خود را می‌شناسد؟

». فرمود: «بله. در همان نگاه اول

» پرسیدند: «آیا ما شیعه شما هستیم؟

». امام فرمود: «بله. همه شما شیعه من هستید

». گفتند: «علامت آن را برای ما بگویید

«امام فرمود: آیا می‌خواهید نام خودتان و پدران‌تان و قبایل‌تان را بگوییم؟

». گفتند: «بله»

امام یک‌به‌یک نام آنان، پدران و قبایلشان را ذکر کرد. سپس فرمود: «آیا می‌خواهید بگوییم سؤال بعدی‌تان چیست؟ می‌خواهید تفسیر این آیه را پرسید: «کَشَجَرَه طَیْبَه اصلها ثابت و فرعها فی السماء توتی اکلها کل حین باذن ربها»^{۹۵}

». گفتند: «بله»

فرمود: «درختی که ریشه‌اش ثابت و شاخه‌هایش در آسمان است، ما ائمه معصومین هستیم. ماییم که از علم خود، هر چه بخواهیم به هر کس از شیعیان خود عطا می‌کنیم.» سپس فرمود: «آیا قانع شدید یا بیشتر بگوییم؟

». گفتند: «ما به کمتر از اینها نیز قانع بودیم»^{۹۶}

سوالات حسن بصری از امام محمد باقر علیه السلام

در زمان حیات امام محمد باقر علیه السلام، مناظره‌ای میان حضرتش و حسن بصری، پیرامون برخی موضوعات کلامی و قرآنی در گرفت که منابع روایی آن را بدین صورت آورده‌اند

حسن بصری نزد امام باقر علیه السلام رفت و عرض کرد: آمده‌ام سوالاتی از شما پرسم

امام فرمود: مگر تو فقیه اهالی بصره نیستی؟

^{۹۵}سوره ابراهیم آیه ۲۴

بحار الانوار، ج ۴۶، ص ۲۴۴، حدیث ۳۲^{۹۶}

.گفت: چنین می گویند

امام فرمود: امر بزرگی را به عهده گرفته‌ای. شنیده‌ام که می‌گویی خداوند مردم را به خودشان واگذار

کرده است

.حسن بصری ساکت شد

امام فرمود: اگر خداوند به کسی وعده امن و امان دهد، آیا او دیگر باید از چیزی بترسد؟

گفت: نه

.امام فرمود: من آیه‌ای می‌خوانم که تو آن را به اشتباه تفسیر کرده‌ای

پرسید: کدام آیه؟

فرمود

وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقُرَى الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا قُرًى ظَاهِرَةً وَقَدَّرْنَا فِيهَا السَّيْرَ غ - سِيرُوا فِيهَا لَيَالِيَ وَأَيَّامًا

آمین^{۹۷}

ترجمه: و میان آنان و میان آبادانی‌هایی که در آنها برکت نهاده بودیم شهرهای متصل به هم قرار داده

بودیم، و در میان آنها مسافت را، به اندازه، مقرر داشته بودیم. در این [راه] ها، شبان و روزان آسوده

خاطر بگردید.

شنیده‌ام که جای امن را به مکه تفسیر کرده‌ای؟ وای بر تو! این چه امنیتی است که اموال اهالی آنجا به

سرقت می‌رود و همواره عده‌ای کشته می‌شوند؟

.سپس امام باقر به سینه مبارک خود اشاره کرد و فرمود: آن قریه‌های مبارک ماییم

حسن بصری گفت: فدایت شوم! آیا در قرآن آیه‌ای هست که به انسان‌ها بگوید قریه؟

:امام فرمود: بله، آیه 8 سوره طلاق که می‌فرماید

وَكَايْنِ مِّنْ قَرْيَةٍ عَتَتْ عَنْ أَمْرِ رَبِّهَا وَرُسُلِهِ فَحَاسِبْنَاهَا حِسَابًا شَدِيدًا وَعَذَّبْنَاهَا عَذَابًا نُّكَرًا

ترجمه: و چه بسیار شهرها که از فرمان پروردگار خود و پیامبرانش سر پیچیدند و از آنها حسابی سخت

کشیدیم و آنان را به عذابی [بس] زشت عذاب کردیم.

بعد فرمود: آیا سرپیچی کننده در و دیوار است یا انسان‌ها؟

.حسن بصری گفت: بله؛ منظور همان انسان‌هاست

:امام فرمود: در آیه 82 سوره یوسف، از قریه و دهستان سوال می‌شود یا از اشخاص؟

وَأَسْأَلِ الْقَرْيَةَ الَّتِي كُنَّا فِيهَا وَالْعِيرَ الَّتِي أَقْبَلْنَا فِيهَا وَإِنَّا لَصَادِقُونَ

ترجمه: و از [مردم] شهری که در آن بودیم و کاروانی که در میان آن آمدیم جویا شو، و ما قطعاً راست

می‌گوییم.

سپس فرمود: قری یعنی علمای شیعیان ما و مقصود از سیر، علم است. یعنی هر کس به سوی ما آمد و

حلال و حرام را از ما آموخت، دیگر از شک و گمراهی در امان است؛ زیرا احکام را از آنجا که باید

بیاموزد، آموخته است؛ چون اهل بیت وارثان علم و فرزندان برگزیده‌اند و آن فرزندان ما هستیم، نه تو
و امثال تو

و مبادا بگویی خداوند بندگان را به خودشان واگذاشته زیرا خداوند عزوجل، دچار سستی و ضعف نیست
تا کاری را به مردم واگذار کند. آنها را هم به چیزی مجبور نمی‌کند که در این صورت به آنها ظلم
می‌شود؛ خدا با بندگان نه با جبر رفتار می‌کند نه با تفویض؛ بلکه با امری بین آن دو رفتار می‌کند.^{۹۸}

تفسیر نون و القلم

ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ^{۹۹}

محمد بن فضیل گوید: از امام کاظم علیه السلام در تفسیر آیه پرسیدم، فرمود: "ن" اسم رسول خداصلی
^{۱۰۰}الله علیه وآله است و "القلم" اسم امیرالمؤمنین علیه السلام است.

توبه بدون ولایت قبول نیست!

ابو سعید همدانی از حضرت امام باقر علیه الصلوة والسلام نقل کرده که درباره این قول خدای ▲
عزوجل: ﴿إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا﴾^{۱۰۱} (مگر کسی که توبه کند و ایمان آورد و عمل صالح انجام
دهد. {اینان اهل نجاتند}) فرمودند:

به خدا قسم اگر کسی توبه کند و ایمان آورد و عمل صالح انجام دهد، ولی راه به ولایت، محبت و مودت
ما نداشته باشد و فضل و مقام ما را نشناسد، توبه و ایمان و عمل صالح او برایش هیچ سودی نخواهد

^{۹۸} مجلسی، بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۲۳۵، ح ۴

^{۹۹} سوره قلم، آیه ۱

^{۱۰۰} بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۱۶۵

^{۱۰۱} فرقان ۷۰

صدیق

ابن عباس در تفسیر فرمایش خدای متعال که می فرماید

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ وَالشُّهَدَاءُ عِنْدَ رَبِّهِمْ؛¹⁰³

و کسانی که به خدا و پیامبرانش ایمان آوردند آنان صدیقانند و شهیدانی که در نزد پروردگارشان «هستند»

گوید:

علی بن ابی طالب علیه السلام همان #صدیق شهید است^{۱۰۴}

وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ، علی بن ابیطالب علیه السلام است.

امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه شریفه #

(قُلْ كَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ)¹⁰⁵

¹⁰² بحار الأنوار ، ج 23 ، ص 82 ؛

سوره حدید آیه 19¹⁰³

القطره : ج 2 ح 848/31 ص 254 #¹⁰⁴

سوره رعد آیه 43¹⁰⁵

« بگو : کافی است که خداوند و کسی که کتاب نزد اوست میان من و شما گواه باشند »

می فرمایند

منظور #علی_بن_ابی_طالب علیه السلام است و علم کتاب جز نزد او نبوده است^{۱۰۶}

یکی از القاب حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام در قرآن «برج السماء» می باشد

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله بعد از تلاوت آیه شریفه «والسماء ذات البروج»^{۱۰۷} به ابن عباس فرمود

ای فرزند عباس ! خداوند متعال به آسمان که دارای برجهاست قسم می خورد، و مرادش آسمان و «
برج آن است.

گفتم: ای رسول خدا منظور از آن چیست؟

فرمود : مراد از آسمان من هستم و اما بروج، امامان بعد از من هستند که اول ایشان علی و آخر آنان
مهدی است^{۱۰۸}

کمک شیعیان در بهشت به عده ای از دوزخیان!

فرات کوفی در تفسیر خودش می نویسد: سلیمان دیلمی گوید

¹⁰⁶ همان

¹⁰⁷ بروج آیه 1

¹⁰⁸ بحار الانوار، ج 36، ص 371

من در محضر مبارک امام صادق علیه السلام بودم چیزی نگذشت که صدای لیکی شنیدم، ناگاه وجود مقدّس علی علیه السلام ظاهر گشت

آن حضرت در شانه اش چوبی داشت، در این هنگام رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم به سوی او رفت و با آن حضرت معانقه کرد به گونه ای که سفیدی زیر بغلش دیده شد، آنگاه رو به علی علیه السلام کرد و فرمود

یا علی! إِنِّي سَأَلْتُ اللَّهَ أَنْ يجعلَكَ معي في الجنّة ففعل، وسألته أَنْ يزِيدني فزادني زوجتك، وسألته أَنْ يزِيدني فزادني ذرّيّتك، وسألته أَنْ يزِيدني محبّيك فزادني من غير أَنْ أَسْتزِيدَ محبّ محبّيك

ای علی! من از خداوند متعال درخواست نمودم که تو را در بهشت در کنار من قرار دهد و خداوند درخواست مرا پذیرفت، من از باری تعالی خواستم که عنایت زیادتری بفرماید، او همسرت را افزود، عنایت زیادتری خواستم، فرزندان تو را افزود، عنایت زیادتری خواستم دوستان تو را افزود، و بدون اینکه خواهان زیادتی باشم دوستداران دوستان تو را مشمول نمود

امیر مؤمنان علی علیه السلام از این امر مسرور گشته و با شگفتی پرسید: پدر و مادرم فدای شما! دوستداران دوستانم هم شامل این عنایت می شوند؟

رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم فرمود: آری، ای علی! وقتی روز رستاخیز فرا می رسد برای من منبری از یاقوت سرخ که با زبرجد سبز تزیین شده آماده می کنند، آن منبر دارای هفتاد پله است، مسافت میان هر پله سیر سه روزه یک اسب قارح است

من در فراز آن منبر قرار می گیرم، آنگاه تو را صدا می زنند تا بر آن صعود کنی، وقتی تو با جلال و مهابت حرکت می کنی خلائق برای دیدن تو گردن می کشند و می گویند: این آقا را جزو پیامبران نمی شناسیم

منادی حق ندا در دهد: او آقای اوصیا است

آنگاه تو بر فراز منبر صعود می کنی و با من معانقه می نمایی، سپس تو از دامن من می گیری و من از دامن کبریایی خدا - که همان حق است - می گیرم، و فرزندان تو از دامن حق تو و شیعینان از دامن فرزندان گرفته و با حق به سوی بهشت رهسپار می گردید

وقتی همگی وارد بهشت شدید و با همسرانتان در آن قرار گرفته و در منازلتان فرود آمدید، خداوند به مالک دوزخ فرمان می دهد که: درب دوزخ را بگشا تا دوستانم ببینند که برای آنان چه فضل و برتری در مقابل دشمنانشان بخشیده ام

درهای دوزخ باز می گردد، دوزخیان بر آن سر می کشند، آن هنگام که روح عطر بهشتی به مشامشان می رسد می گویند: ای مالک! آیا خداوند می خواهد تخفیف عذابی در حق ما بنماید، ما بوی دلنشین بهشت را استشمام می نماییم؟

مالک دوزخ به آنان می گوید: همانا خدای متعال به من وحی فرمود که درهای دوزخ را باز کنم تا اولیای خدا در آن بنگرند

دوزخیان سر بالا آورده و به بهشتیان گویند: فلانی! مگر تو در دنیا نبودی که گرسنه بودی من سیرت نمودم؟

دیگری می گوید: فلانی! مگر تو نبودی که در دنیا لباس نداشتی و من لباس دادم؟

آن یکی گوید: فلانی! مگر تو نبودی که در دنیا خائف و ترسان بودی من پناهت دادم؟

دیگری گوید: فلانی! مگر تو نبودی اسرار را پیش من گفتی و من آنها را کتمان نمودم؟

بهشتیان گویند: آری

دوزخیان گویند: پس برای ما از پروردگارتان آمرزش بخواهید

در این هنگام بهشتیان برای آنان دعا می کنند، آنها را از دوزخ خارج و به سوی بهشت می برند، آنان با سرافکندگی در بهشت بدون مکان معینی ساکن شده و به «دوزخیان» معروف می گردند

آنان از این امر ناراحت شده و به بهشتیان گویند: از خداوند خواستید و ما را از عذاب دوزخ آزاد کردید، اینک دعا کنید تا این اسم را نیز از ما بردارد، و در بهشت برای ما مسکنی بدهد

بهشتیان در حق آنان دعا می کنند، خداوند دعای آنها را مستجاب می نماید و به بادی وحی می کند تا بر دهان بهشتیان بوزد و آنها این اسم را فراموش می کنند، و برای آنان در بهشت مسکن و مأوایی می دهد، و در این مورد این آیات نازل شده که می فرماید

قُلْ لِلَّذِينَ آمَنُوا يَغْفِرُوا لِلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ أَيَّامَ اللَّهِ لِيَجْزِيَ قَوْمًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ... سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ [۱۰۹]

به مؤمنان بگو: کسانی را که امید به روز قیامت ندارند مورد عفو قرار دهند تا خداوند هر قومی را به اعمالی که انجام می دادند پاداش دهد... چه بد داوری می کنند

گره گشای مؤمنان، انفاق مخلص

موسی بن عیسی می گوید: روزی در خدمت علی (علیه السلام) در دوران زندگانی رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم نشسته بودیم که شخصی آمد و گفت: یا علی (علیه السلام) در همسایگی ما شخصی هست که با وزش باد از درختهای خرماي او مقداری خرما در حیاط ما می ریزد و بچه های من آنها را می خورند و این شخص می گوید: من راضی نیستم، بیا برویم تا او را راضی کنیم. با امام حرکت کردیم تا به منزل آن شخص رسیدیم، علی (علیه السلام) هر چقدر به آن شخص اصرار کرد که او راضی شود اما او نپذیرفت.

علی (علیه السلام) فرمود: من از طرف رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم به تو ضمانت می دهم که باغی در بهشت به تو بخشیده شود، ولی صاحب خانه امتناع ورزید تا اینکه آفتاب در حال غروب کردن و وقت نماز فرا رسید.

امام به او فرمود: آیا خانه خود را با فلان باغ خرمای من عوض می کنی؟

صاحب خانه در کمال ناباوری گفت: اگر واقعا بدهی می پذیرم.

امام شاهدان حاضر را به گواهی گرفت که خانه آن شخص را در برابر فلان باغ خود خریده است.

سپس رو به فرد نیازمند کرد و فرمود: وارد منزل شو و به عنوان مالک آن را تصرف نما، که خدا به شما برکت دهد و نعمت های او بر شما حلال باشد.

آنگه همگی به نماز رفتند فردا صبح رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم رو به علی (علیه السلام) کرد و فرمود: علی جان نسبت به کار پسندیده دیشب تو این آیات نازل شد:

«بسم الله الرحمن الرحيم واللیل اذا یغشی... فاما من اعطی و اتقی و صدق بالحسنى فسینسرہ للیسری»^{۱۱۰}.

آنگاه پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم به این ایثارگر مخلص فرمود:

علی جان تو به بهشت یقین داشتی و خانه را به آن مرد بخشیدی و باغ خود را از دست دادی ولی خداوند با نزول این آیات از تو تشکر فرمود.^{۱۱۱}

پیشاپیش آفتاب شخصیتی آشکار می گردد

^{۱۱۰}سوره لیل آیه ۵ و ۶ و ۷

۱. ^{۱۱۱}بحار الانوار، ج ۹، ص ۵۱۶.

ابوبصیر گوید ؛

از مولایم #امام_باقر علیه السلام شنیدم که در تفسیر آیه شریفه

(إِنْ نَشَأْ نُنْزِلْ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ آيَةً فَظَلَّتْ أَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ)¹¹²

اگر ما بخواهیم آیه و نشانه ای از آسمان بر آنان فرود می آوریم که گردنهایشان در برابر آن «
فروتن و خاضع گردد

فرمودند:

آفتاب از وسط ظهر تا وقت عصر فرود می آید، آنگاه پیشاپیش آفتاب شخصیتی آشکار می گردد که از
چهره و حسب و نسبش شناخته می شود

عرض کردم ؛ او کیست ؟

فرمودند

سوگند به خدا! امید است که او #امیرمؤمنان_علی علیه السلام باشد ، و او همان آیه و نشانه آسمانی
است و آنجا که خدای متعال خطاب به #پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید

لِتُنْذِرَ بِهِ^{۱۱۳}؛

« تا به وسیله او مردم را بیم دهی »

سوره شعراء آیه 4¹¹²

سوره اعراف آیه 2¹¹³

منظور این است که تا او را به مردم بشناسانی و مقام و منزلت او را آگاه سازی که او حجت خدا بر خلق است.^{۱۱۴}

دستگیره اطمینان

در روایت مسندی در تفسیر آیه شریفه

فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى^{۱۱۵} ؛

« در واقع به دستگیره محکمی چنگ زده »

آمده است که حضرتش فرمودند

منظور از «عروة الوثقی ؛ دستگیره محکم» #امیرمؤمنان_علی علیه السلام و امامان از فرزندان آن حضرت علیهم السلام می باشد^{۱۱۶}

ید المبسوط ؛ دست گشاده

تفسیر برهان : 3/180 ح 10¹¹⁴

سوره بقره آیه 256¹¹⁵

القطره : ج 2 ح 848/31 ص 260-261 #¹¹⁶

امام_سجاد علیه السلام در تفسیر آیه شریفه#

بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ (؛)¹¹⁷

« بلکه هر دو دست (قدرت) او گشاده است »

می فرمایند:

یعنی همانا دستان مبارک#حضرت_محمدصلی الله علیه و آله و#علی علیه السلام درود و سلام بر آنان
باد در انجام حق الهی باز است و به سوی خدای متعال دعوت می کنند و امر به معروف و نهی از منکر
می نمایند^{۱۱۸}.

راه استوار و ثابت

امام_صادق علیه السلام در تفسیر آیه شریفه#

وَإِنَّهَا لَبِسَبِيلٍ مُّقِيمٍ (؛)¹¹⁹

« به راستی که سرزمین آنها در راه استوار و همیشگی است »

می فرمایند

سوره مائده آیه 64¹¹⁷

القطره : ج 2 ح 31/848. ص 261#¹¹⁸

سوره حجر آیه 76¹¹⁹

ما همه متوسمین و هوشیاران هستیم، و #امیرمؤمنان راه استوار و ثابت است^{۱۲۰}

..ولایت #امیرالمؤمنین علیه السلام، #شاهراه مستقیم هدایت #

ابوحمزه ثمالی گوید: امام #باقر علیه السلام فرمودند

خدا به پیغمبرش صلی الله علیه و آله و سلم وحی کرد

فَاسْتَمْسِكْ بِالَّذِي أُوحِيَ إِلَيْكَ إِنَّكَ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ^{۱۲۱}

پس در آنچه به تو وحی شده است چنگ بزن که تو بر راه راست هستی

. یعنی : تو به #ولایت علی علیه السلام هستی و #علی علیه السلام همان شاهراه #مستقیم است^{۱۲۲}

رحمت

امام_صادق علیه السلام در تفسیر آیه شریفه #

يُدْخِلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ ؛)^{۱۲۳}

تأویل الآیات : 1/250 ح 7 و 8^{۱۲۰}

سورة الزخرف، ۳، ۴^{۱۲۱}

بصائر_الدرجات : ج 2 باب 7 ح 296 ص 220 #^{۱۲۲}

سورة انسان آیه 34^{۱۲۳}

. « هر کس را بخواهد در رحمت خود وارد می کند »

می فرمایند

ولایت_امیرمؤمنان_علی علیه السلام همان رحمت #خدا بر بندگان است#

کسی که ولایت حضرتش را بپذیرد از نجات یافتگان و #مقربان خواهد بود ،

و کسی که از پذیرفتن آن سر باز زند از #هلاک شوندگان خواهد شد¹²⁴

عدل

امام_صادق علیه السلام در تفسیر آیه شریفه#

فَجَزَاءٌ مِّثْلُ مَا قَتَلَ مِنَ النَّعْمِ يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ؛.....¹²⁵

پس کفاره آن معادل از چهارپایان است که کشته ، که دو نفر عادل از شما باید معادل بودن آن را ...»

. « تصدیق کند

می فرمایند

تفسیر فرات : 529 ح 4¹²⁴

سوره .مائده آیه 95¹²⁵

مقصود خدای متعال در این آیه شریفه، #رسول_خدا صلی الله علیه و آله و سلم و #امیرمؤمنان_علی علیه السلام است که همانا امیرمؤمنان پس از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم #قائم_مقام اوست و اوست که همانند او حکم می نماید^{۱۲۶}

تو را چه می شود آرام باش

شیخ صدوق در علل الشرایع نقل می کند که حضرت زهرا فرمود:

در عهد ابوبکر زلزله ای آمد مردم فزع کنان و با شیون نزد ابوبکر و عمر آمدند آن دو نیز با فزع و "□"! جزع محضر علی علیه السلام آمدند مردم نیز به تبعیت از آن دو خود را به درب منزل حضرت علی رساندند علی علیه السلام از منزل خارج شده و به طرف مردم آمد در حالی که از آنچه مردم به خاطرش وحشت زده و محزون بودند اندوهی نداشته و غمگین نبودند

امام از مردم گذشتند و مردم نیز به دنبالشان حرکت می کردند حضرت رفتند تا به تپه ای رسیدند و "□"! بر بالای آن نشسته و مردم اطراف تپه قرار و آرام گرفته و چشم به دیوارهای شهر دوخته و وحشت زده می دیدند که دیوارها می جنبند و در حال رفتن و آمدن می باشند

حضرت فاطمه افزود "□"! :

امیر المومنین دو لب مبارک را حرکت داده سپس دست بر زمین زدند و فرمودند تو را چه می شود " آرام باش

زمین آرام گرفت. حضرت علی پس از آن فرمود "□"! :

من کسی هستم که خداوند در قرآن درباره او می گوید "

إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زُلْزَالَهَا ﴿١﴾

آنگاه که زمین به لرزش [شدید] خود لرزانیده شود (۱)

وَأُخْرِجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا ﴿٢﴾

و زمین بارهای سنگین خود را برون افکند (۲)

وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا ﴿٣﴾

۱۲۷

و انسان گوید [زمین] را چه شده است (۳)

"من همان انسانی هستم که به زمین می گویم تو را چه میشود" ¹²⁸

سوره زلزله آیات 1 تا 3 ¹²⁷

علل الشرایع ج 2 ص 556 ¹²⁸

بلاغ

با سلسله سند در ذیل آیه شریفه

هَذَا بَلَاغٌ لِلنَّاسِ وَلِيُنذَرُوا بِهِ (؛)¹²⁹

« این پیام ابلاغی برای مردم است تا همه به وسیله آن انذار شوند »

نقل شده است که حضرتش فرمودند

مراد از « ابلاغ » امیرمؤمنان علی علیه السلام است

« و تا آنکه انذار شوند »

یعنی به #ولایت آن حضرت،

« و تا صاحبان خرد پند گیرند »

.مقصود #شیعیان آن حضرت می باشند که صاحبان خرد هستند¹³⁰.

دوچشم و یک زبان و دولب

امام باقر علیه السلام در تفسیر آیه شریفه

سوره ابراهیم آیه 52¹²⁹

أَلَمْ نَجْعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِ وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ (؛)¹³¹

«آیا برای او دو چشم قرار ندادیم و یک زبان و دو لب ؟»

می فرماید

مقصود از « دو چشم رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم

و منظور از « زبان » امیرمؤمنان علی علیه السلام

. و مراد از « دو لب » ؛ امام حسن و امام حسین علیهم السلام هستند^{۱۳۲}

مُلک اهل بیت علیهم السلام

از امام صادق علیه السلام روایت شده که درباره این قول خداوند متعال

قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ
يَبْدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ¹³³

بگو: بار خدایا تویی که فرمان روایی؛ هر آن کس را که خواهی، فرمان روایی بخشی؛ و از هر که خواهی، فرمان روایی را بازستانی؛ و هر که را خواهی، عزت بخشی؛ و هر که را خواهی خوار گردانی؛ همه خوبی ها به دست توست و تو بر هر چیز توانایی

فرمودند: در حقیقت، خداوند ملک را به ما بخشید اما بنی امیه آن را گرفتند؛ چونان شخصی که لباسی داشته و دیگری آن را از او بگیرد، پس متعلق به او نیست.^{۱۳۴}

سوره بلد آیه 8-9¹³¹

تأویل الآيات : 2/798 ح . 4¹³²

مال فراوانی را تباه کردم

الإمام الباقر عليه السلام - في قوله تعالى: «يَقُولُ أَهْلَكْتُ مَالًا لُبَدًا»^{۱۳۵}

- هو عمرو بن عبد ودّ حين عَرَضَ عَلَيْهِ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ الْإِسْلَامَ يَوْمَ الْخَنْدَقِ وَقَالَ: فَأَيْنَ مَا أَنْفَقْتُ؟
فِيكُمْ مَالًا لُبَدًا؟! وَكَانَ أَنْفَقَ مَالًا فَيَالِصَدِّدٍ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ، فَقَتَلَهُ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

: امام باقر عليه السلام - درباره آیه «می گوید مال فراوانی را تباه کردم» - فرمود ﴿

- منظور عمرو بن عبدودّ است که علی بن ابی طالب در روز خندق پذیرفتن اسلام را به او پیشنهاد کرد و او گفت: پس آن همه مالی که در راه مبارزه با شما خرج کردم چه می شود؟ او برای مبارزه با راه خدا مالی را خرج کرده بود. در این هنگام علی علیه السلام او را کشت^{۱۳۶}

¹³⁴ مواهب الرحمن، ج 5، ص 227

¹³⁵ (البلد : 6)

تفسیر القمّي : 422/2 ۱۳۶